

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG - BÀI TỔNG QUAN

Trần Văn Túy¹, Nguyễn Tất Thắng², Nguyễn Hùng Anh^{2*}

¹*Viện Kinh tế, Văn hóa*

²*Khoa Du lịch và Ngoại ngữ, Học viện Nông nghiệp Việt Nam*

*Tác giả liên hệ: ngnhunganh@vnua.edu.vn

Ngày nhận bài: 21.07.2024

Ngày chấp nhận đăng: 27.12.2024

TÓM TẮT

Du lịch nông nghiệp mở ra cơ hội giúp thay đổi một cách toàn diện bộ mặt nông thôn và miền núi thông qua các hoạt động tăng thu nhập, tạo việc làm và nâng cao trách nhiệm cộng đồng trong bảo tồn thiên nhiên cũng như các giá trị văn hóa, lịch sử, truyền thống của địa phương. Dựa trên các công trình nghiên cứu trước đây, mục tiêu của bài viết này nhằm hệ thống một cách toàn diện những vấn đề lý luận về phát triển du lịch nông nghiệp bền vững, bao gồm: Hoạch định nguồn lực hỗ trợ phát triển du lịch nông nghiệp; Tổ chức kinh doanh và hình thành chuỗi cung ứng các sản phẩm du lịch nông nghiệp; Xây dựng và hoàn thiện hệ thống hạ tầng phục vụ du lịch; Nâng cấp hiệu quả các hoạt động liên kết; Marketing, quảng bá, xúc tiến và tiếp cận thị trường du lịch. Cơ sở lý thuyết về phát triển du lịch nông nghiệp bền vững giúp định hình các hoạt động liên kết hoạch định chính sách, huy động nguồn lực, lập kế hoạch, tổ chức kinh doanh, quản lý và giám sát trong phát triển du lịch nông nghiệp vùng và liên vùng. Tại Việt Nam, kế hoạch tổng thể phát triển du lịch nông nghiệp cần chú trọng nguyên tắc tiếp cận hệ thống và dựa vào cộng đồng.

Từ khóa: Du lịch nông nghiệp, bền vững, phát triển du lịch nông nghiệp bền vững.

Theoretical Issues on Sustainable Development of Agricultural Tourism

ABSTRACT

Agricultural tourism presents significant opportunities for the comprehensive transformation of rural and mountainous areas by fostering activities that enhance income, generate employment, and strengthen community responsibility in preserving natural environments as well as local cultural, historical, and traditional values. Based on previous research, this article systematically synthesized theoretical issues related to sustainable agritourism development. These issues include resource planning to support agricultural tourism development, organizing businesses and forming supply chains for agricultural tourism products, constructing and optimizing tourism infrastructure, enhancing the effectiveness of collaborative activities, and advancing marketing, advertising, promotion, and market access strategies. The theoretical foundation for sustainable agritourism is essential in shaping the interconnected activities involved in policy-making, resource mobilization, planning, business management, and monitoring within both regional and inter-regional contexts. In Vietnam, the overall planning for agricultural tourism development must prioritize systematic and community-based approach to ensure the sustainability and long-term success of this sector.

Keywords: Agritourism, sustainability, sustainable agritourism development.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Những nghiên cứu gần đây cho thấy du lịch có xu hướng quay trở lại các vùng nông thôn và nông nghiệp trở thành chủ thể thu hút sự quan tâm của các đối tượng du lịch (Torabi & cs., 2023). Du lịch nông nghiệp (DLNN) như một

hoạt động giải trí ngày càng thành công vì nó mang lại khả năng tận hưởng môi trường và văn hóa nông thôn với quy trình hấp dẫn, thu hút những thị trường khách hàng rộng lớn, bao gồm các gia đình, những khách hàng độc thân trẻ, trung niên và cao tuổi (Ammirato & cs., 2020; Madhu & Ahire, 2021; Veljkovic & Brocic,

2017). Thực tế, DLNN là một trong các dòng sản phẩm chủ đạo của ngành du lịch bởi sự kết hợp giữa các hoạt động sản xuất nông nghiệp, các dịch vụ giải trí và giáo dục để đem lại cho du khách những trải nghiệm thú vị (Che, 2015). DLNN không chỉ mang lại giá trị to lớn về mặt sản xuất nông nghiệp, giúp giải quyết đầu ra cho nông sản và thúc đẩy phát triển thương mại nông nghiệp, mà còn góp phần quảng bá hình ảnh văn hóa địa phương (Dong & Ngo Thanh, 2023; Nguyen & Luu, 2022). Sự phát triển của loại hình du lịch này sẽ tạo thêm việc làm và tăng thu nhập cho người dân ở khu vực nông thôn (Ammirato & Felicetti, 2014; Madhu & Ahire, 2021; Mamulaidze & Bagaturia, 2022; Veljkovic & Brocic, 2017).

Trong những năm gần đây, DLNN ở Việt Nam đã phát triển mạnh mẽ, trở thành một xu hướng mới thu hút du khách trong và ngoài nước (Cuong & Binh, 2022; Ha & Mohanty, 2021; Wu & cs., 2022). Các mô hình du lịch kết hợp trải nghiệm nông nghiệp như thăm quan trang trại, vườn cây ăn trái và tham gia vào các hoạt động sản xuất nông nghiệp truyền thống ngày càng phổ biến (Wu & cs., 2022). Sự phát triển này không chỉ góp phần nâng cao thu nhập cho nông dân mà còn giúp bảo tồn và quảng bá văn hóa, truyền thống nông nghiệp đặc sắc của các vùng nông thôn trên toàn quốc (Ha & Mohanty, 2021). Mặc dù phải đối mặt với nhiều thách thức trong quá trình phát triển, DLNN Việt Nam đã tạo ra nhiều cơ hội đổi mới, đột phá và bền vững (Wu & cs., 2022). Chính vì thế, nghiên cứu về du lịch nông nghiệp, một loại hình sinh kế mới ở nông thôn, thu hút khá nhiều sự quan tâm của các nhà nghiên cứu trong nước và quốc tế. Tuy nhiên, trong các nghiên cứu về DLNN ở Việt Nam cũng như ở các nền kinh tế du lịch mới nổi, các kết quả chủ yếu tập trung vào phân tích hành vi của khách du lịch và đánh giá tiềm năng các điểm đến dựa trên số liệu thực nghiệm được thu thập qua điều tra thực địa (Cuong & Binh, 2022; Ha & Mohanty, 2021; Le & cs., 2021; Wu & cs., 2022; Wu & cs., 2022). Phần lớn phương pháp tiếp cận trong các nghiên cứu là nghiên cứu tình huống (case study) hoặc nghiên cứu suy rộng (extrapolation) dựa trên chọn mẫu ngẫu nhiên với sai số thống kê dưới 5%. Thông

qua phương pháp tổng hợp 35 tài liệu tham khảo (Snyder, 2019; Torraco, 2005), chúng tôi nhận thấy một số lượng khá hạn chế các nghiên cứu được công bố trước đây ở Việt Nam, thảo luận đa chiều khía cạnh bền vững của các mô hình phát triển DLNN. Chính vì vậy, mục tiêu của bài viết này nhằm: (i) phân tích các nguyên tắc trong phát triển DLNN bền vững, (ii) luận giải vai trò các tác nhân tham gia trong phát triển DLNN bền vững, (iii) hệ thống hóa cơ bản về mặt lý thuyết nội dung phát triển DLNN bền vững. Kết quả tổng hợp lý thuyết của bài viết giúp định hướng các nghiên cứu thực nghiệm về DLNN trong tương lai cũng như có giá trị tham khảo trong hoạch định chính sách phát triển DLNN tại Việt Nam.

2. KHÁI NIỆM CÓ LIÊN QUAN ĐẾN PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG

2.1. Du lịch nông nghiệp

Du lịch nông nghiệp (agritourism hoặc agrotourism) là một lĩnh vực đặc thù của ngành du lịch trong đó có sự kết nối trực tiếp với môi trường nông nghiệp, sản phẩm nông nghiệp hoặc hoạt động lưu trú tại khu vực sản xuất nông nghiệp (Ammirato & cs., 2020). Bản chất của DLNN là hoạt động canh tác nông nghiệp gắn với hoạt động du lịch (Ammirato & cs., 2020). Đây là một loại hình du lịch phục vụ du khách dựa trên nền tảng của hoạt động sản xuất trong hệ sinh thái nông nghiệp. Hình thức này bao gồm việc sản xuất cây trồng hoặc vật nuôi mới, độc đáo hoặc tăng giá trị cho các sản phẩm nông nghiệp truyền thống đồng thời tạo ra các hoạt động vui chơi giải trí và giáo dục. DLNN cũng cung cấp đa dạng nhiều loại hình dịch vụ như dịch vụ nhà hàng (nông sản, thực phẩm, chợ nông sản, homestay, farmstay...), dịch vụ giải trí (câu cá, cưỡi ngựa, thu hoạch rau củ, trái cây, thủy hải sản...), giáo dục nông nghiệp và các hội thảo (chia sẻ kinh nghiệm và kỹ năng), quan sát thiên nhiên (ngắm các loài chim và hệ động - thực vật). Tóm lại, có bốn thành tố để được gọi là “du lịch nông nghiệp”, đó là: *Kết hợp giữa du lịch và nông nghiệp; Thu hút du khách đến tham quan các hoạt động liên*

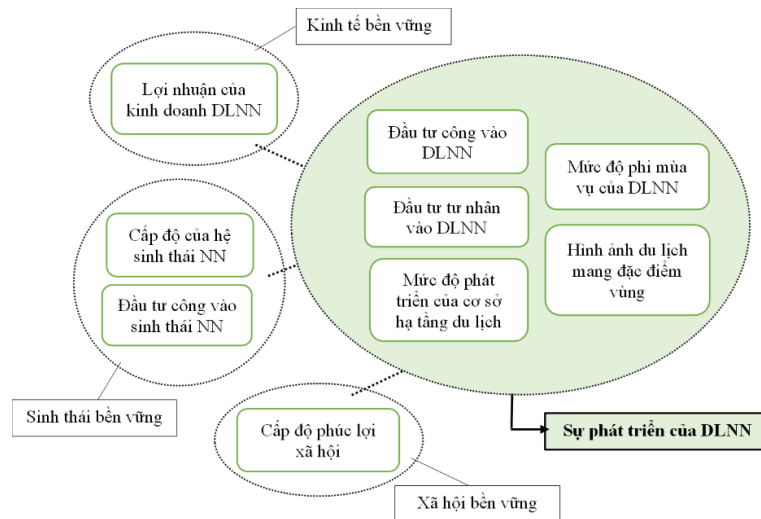
quan đến nông nghiệp; Tiêu thụ nông sản tại chỗ và tăng thu nhập cho nông dân; Tạo cho du khách cơ hội thưởng thức ẩm thực truyền thống địa phương, giải trí, hoạt động rèn luyện thể lực và tinh thần, gắn gũi với thiên nhiên và trải nghiệm cuộc sống nhà nông (Ammirato & cs., 2020; Mahaliyanaarachchi & cs., 2019; Wanudya & cs., 2023).

Phát triển DLNN mang lại nhiều lợi ích về mặt kinh tế, xã hội, và sinh thái (Mahaliyanaarachchi & cs., 2019; Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Sản xuất nông nghiệp gắn với hoạt động du lịch sẽ góp phần quản lý bền vững nguồn tài nguyên thiên nhiên như đất, nước, đa dạng sinh học, cảnh quan hệ sinh thái nông nghiệp, đồng thời giúp nâng cao ý thức và trách nhiệm cộng đồng địa phương về bảo vệ môi trường (Wanudya & cs., 2023). Nghề nghiệp và kỹ thuật canh tác bản địa cũng được giữ gìn, qua đó giúp bảo tồn văn hóa, phong tục tập quán nông nghiệp truyền thống. Đối với nông dân, DLNN giúp họ marketing nông sản theo cách thức mới và sáng tạo hơn, qua đó đa dạng hóa nguồn thu nhập và cải thiện mức sống, góp phần giảm di cư lao động ngành nông nghiệp. Kinh doanh DLNN còn giúp họ cải thiện kỹ năng quản lý, tinh thần khởi nghiệp và hội nhập (Madhu & Ahire, 2021). Có thể nói, DLNN như một chiếc chìa khóa mở ra cánh cổng mới phát triển cơ sở hạ tầng nông thôn, giúp thay đổi bộ mặt nông thôn một cách toàn diện (Ammirato & Felicetti, 2014). Đối với ngành du lịch, DLNN tạo ra sự đa dạng hóa sản phẩm du lịch của ngành, hấp dẫn các đối tượng du khách đa dạng đến với vùng hoặc quốc gia (Che, 2015; Pratt & cs., 2022; Tew & Barbieri, 2012).

2.2. Phát triển du lịch nông nghiệp bền vững

Xây dựng và phát triển các mô hình du lịch nông nghiệp bền vững trên một lãnh thổ nhất định phải dựa trên một tổ hợp các yếu tố vĩ mô và các mô hình phân tích hiệu quả (Ammirato & cs., 2020). Điều này bao gồm các khía cạnh kinh tế, xã hội, môi trường, sự phát triển của cụm du lịch nông nghiệp, cũng như các chỉ số phát triển bền vững. Phát triển bền vững du lịch nông nghiệp ở một vùng sinh thái nông nghiệp cụ thể

cần dựa trên quy hoạch khu vực du lịch nông nghiệp trong tương lai, được xác định bởi các vấn đề của ngành và phản ánh chiến lược phát triển bền vững dưới hình thức thiết lập các mục tiêu (Ammirato & cs., 2020; Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Vì vậy, mô hình phát triển du lịch nông nghiệp hiệu quả đòi hỏi phải đáp ứng những yêu cầu cơ bản của các tiêu chí phát triển bền vững như: tỷ trọng doanh thu từ du lịch nông nghiệp trong cơ cấu tổng giá trị sản phẩm vùng (GRP), tỷ lệ tham gia của lao động địa phương, thu nhập bình quân từ DLNN, sự hài lòng của du khách, mức độ bảo tồn các giá trị văn hóa nông nghiệp của địa phương, hiệu quả khai thác và sử dụng tài nguyên, mức độ quy chuẩn về ô nhiễm, năng lực quản lý rủi ro và thiên tai, mức độ ứng dụng công nghệ trong quản lý DLNN... (Ammirato & cs., 2020; Mamulaidze & Bagaturia, 2022; Wanudya & cs., 2023; Wu & cs., 2022). Nhiều nghiên cứu trước đây cho thấy, phần lớn các hoạt động kinh doanh trong hệ thống thị trường du lịch nông nghiệp mang lại lợi nhuận ở một mức độ hữu ích nhất định cho cả nhà đầu tư và người dân địa phương (tiêu chí về lợi ích kinh tế) (Pratt & cs., 2022). Bên cạnh đó, hoạt động xây dựng và hoàn thiện hệ thống cơ sở vật chất kỹ thuật du lịch không có tác động tiêu cực đáng kể đến môi trường tự nhiên (tiêu chí lợi ích môi trường). Sự xuất hiện của khách du lịch trải nghiệm các sản phẩm DLNN không tạo ra sự thay đổi nhận thức không lành mạnh và vi phạm văn hóa, phong tục tập quán đối với cộng đồng địa phương (tiêu chí xã hội) (Trinh & cs., 2020). Do đó, nhằm thực hiện chiến lược phát triển bền vững du lịch nông nghiệp ở một khu vực cụ thể, cần thực hiện một cách tiếp cận hệ thống để đánh giá toàn diện hiện trạng DLNN, để xác định các yếu tố hàng đầu trong phát triển bền vững DLNN (Che, 2015). Cách tiếp cận này dựa trên toàn bộ các vấn đề kinh tế, xã hội, môi trường và các bài toán đánh giá hiệu quả liên quan đến các tiêu chí bền vững. Dự đoán về chức năng của DLNN, dựa trên một hệ thống các tiêu chí bền vững, thúc đẩy các quyết định xây dựng chiến lược và quản lý hiệu quả (Ammirato & cs., 2020). Các bên liên quan và yếu tố phát triển bền vững của mô hình DLNN được thể hiện trên hình 1.

Nguồn: Theo nghiên cứu của Ammirato & cs. (2020) và Kazlovski & cs. (2020).

Hình 1. Lý thuyết cơ bản về mô hình phát triển du lịch nông nghiệp bền vững

Khái niệm du lịch nông nghiệp bền vững có thể không nằm ngoài triết lý nông nghiệp bền vững. Theo (Lynch & cs., 2021), nông nghiệp bền vững phải (1) bền vững về mặt sinh thái, (2) khả thi về mặt kinh tế, (3) công bằng xã hội, (4) nhân đạo và (5) có khả năng thích ứng. Những quan điểm bền vững này có thể áp dụng chính xác cho những nỗ lực thiết lập nền du lịch nông nghiệp bền vững. Bất kể bản chất của dịch vụ du lịch nông nghiệp được cung cấp cho khách du lịch là gì, các nhà cung cấp hoặc doanh nghiệp nên cân nhắc và đưa những khái niệm này vào triết lý kinh doanh của mình (Fahrurrozi, 2017; Veljkovic & Brocic, 2017; Wanudya & cs., 2023). Các hệ sinh thái nông nghiệp phải duy trì được khả năng thích ứng và thân thiện với môi trường, các dịch vụ phải mang lại lợi ích cho doanh nghiệp, bản chất của dịch vụ phải tuân thủ các giá trị văn hóa và quy định của địa phương, những người tham gia vào hoạt động kinh doanh DLNN phải được tôn trọng và các dịch vụ DLNN phải đáp ứng với những thay đổi năng động của thị trường, cũng như sự tiến bộ của công nghệ. Tính bền vững của du lịch nông nghiệp có thể không chỉ là trách nhiệm của các nhà cung cấp dịch vụ và khách hàng mà còn của các chính phủ. Theo (Torabi & cs., 2023), chính phủ nên tạo điều kiện thuận lợi và nhất quán cho cộng đồng địa

phương, đặc biệt thông qua các chương trình xây dựng năng lực liên quan đến phát triển DLNN. Theo quan điểm kinh doanh, phát triển DLNN dựa vào cộng đồng có thể là bước khởi đầu tốt nhất để duy trì tính bền vững của DLNN, cho phép chủ doanh nghiệp chia sẻ trách nhiệm của họ với các bên liên quan trong cộng đồng địa phương (Pratt & cs., 2022). Trách nhiệm tập thể cho phép các bên liên quan thu được lợi nhuận kinh tế riêng lẻ như một sự đền bù cho vai trò tham gia của họ (Fahrurrozi, 2017; Tew & Barbieri, 2012).

3. CÁC NGUYÊN TẮC TRONG PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG

Nhiều nghiên cứu cho thấy các mô hình liên kết phát triển DLNN có thể khác nhau tùy thuộc vào các yếu tố như khu vực, nguồn lực địa phương, mục tiêu cộng đồng và xu hướng du lịch (Wanudya & cs., 2023). Tuy nhiên tại các nước kém và đang phát triển, việc bắt đầu và quản lý kinh doanh DLNN có thể là một thách thức và rủi ro đối với nông dân và doanh nhân nông nghiệp khi những tác nhân này không có bộ kỹ năng chuyên nghiệp. Mặc dù không có một mô hình phát triển DLNN cố định toàn cầu nhưng một số cách tiếp cận và nguyên tắc đã được sử dụng để hướng dẫn việc lập kế hoạch và phát

triển DLNN (Ammirato & cs., 2020). Nguyên tắc đầu tiên để đảm bảo tính hiệu quả của mô hình phát triển DLNN là một cách tiếp cận có hệ thống vì DLNN gắn liền với nhiều vấn đề khác nhau ở cả cấp độ vi mô và vĩ mô (Cheia, 2010). Do đó, xây dựng một mô hình phát triển DLNN hiệu quả cần một hệ thống hỗ trợ toàn diện để giải quyết một trong nhiều các thách thức và hạn chế nói trên (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Thứ hai, sự tham gia của cộng đồng là điều cần thiết để đảm bảo rằng các sáng kiến du lịch nông nghiệp phù hợp với nhu cầu và nguyện vọng của người dân địa phương. Sự hợp tác giữa các bên liên quan có thể dẫn đến việc chia sẻ nguồn lực, kiến thức và chuyên môn, giúp thúc đẩy mối quan hệ chặt chẽ giữa nông dân, các đơn vị trung gian cung cấp dịch vụ, doanh nghiệp lữ hành, và khách du lịch. Thứ ba, trải nghiệm của du khách tại các điểm đến DLNN cần được xây dựng hướng tới việc giáo dục những giá trị văn hóa nông nghiệp truyền thống lâu đời, nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường và hệ sinh thái nông nghiệp (Ammirato & cs., 2020; Trinh & cs., 2020). Du lịch nông nghiệp mang đến cơ hội độc đáo để giáo dục công chúng về nông nghiệp, tính bền vững và cuộc sống nông thôn. Bằng cách kết hợp các thành phần giáo dục vào các hoạt động du lịch nông nghiệp, các công ty điều hành tour có thể nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của nông nghiệp bền vững và những thách thức mà người nông dân phải đối mặt. Thứ tư, xây dựng mô hình phát triển bền vững DLNN ở một vùng sinh thái nông nghiệp cụ thể cần dựa trên hình ảnh của khu vực DLNN trong tương lai, được xác định bởi các vấn đề của ngành và phản ánh chiến lược phát triển bền vững dưới hình thức thiết lập các mục tiêu (Ammirato & cs., 2020; Cuong & Binh, 2022; Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Vì vậy, mô hình DLNN hiệu quả của hệ sinh thái nông nghiệp đòi hỏi phải đáp ứng những yêu cầu cơ bản của các tiêu chí bền vững như: Tỷ trọng doanh thu từ DLNN trong cơ cấu tổng giá trị sản phẩm vùng (tiêu chí lợi ích kinh tế); Hoạt động của cơ sở vật chất và cơ sở hạ tầng DLNN không thể có tác động tiêu cực đáng kể đến môi trường tự nhiên (tiêu chí lợi ích môi trường); Sự xuất hiện của khách du lịch không tạo ra sự thay đổi nhận thức tiêu cực và vi phạm

văn hóa, phong tục tập quán đối với cộng đồng địa phương (tiêu chí lợi ích xã hội). Cuối cùng, nhằm thực hiện chiến lược phát triển bền vững DLNN ở một khu vực cụ thể, cần thực hiện cách tiếp cận chuỗi giá trị để đánh giá hiện trạng DLNN, để xác định các điểm nghẽn cũng như các yếu tố hàng đầu trong phát triển bền vững DLNN (Che, 2015; Tew & Barbieri, 2012). Phát triển du lịch nông nghiệp bền vững đòi hỏi một cách tiếp cận có tư duy tiến bộ, dự đoán những thách thức và cơ hội tiềm ẩn. Điều này có thể bao gồm việc đa dạng hóa các dịch vụ du lịch nông nghiệp, đầu tư vào các công nghệ mới và liên tục đánh giá và cải thiện các hoạt động bền vững (Wu & cs., 2022).

4. CÁC TÁC NHÂN THAM GIA PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG

Việc thúc đẩy và phát triển du lịch nông nghiệp không chỉ là một chiến lược kinh doanh nông nghiệp đơn thuần ở cấp độ nông hộ, trang trại, hợp tác xã, và doanh nghiệp nông nghiệp mà còn là một tiến trình tương tác xã hội, văn hóa và môi trường, đòi hỏi sự tham gia của nhiều tác nhân khác nhau (Ammirato & cs., 2020). Các tác nhân tham gia và vai trò của họ trong các mô hình phát triển du lịch nông nghiệp bền vững được thể hiện như sau:

- Các cộng đồng địa phương ở khu vực nông thôn và miền núi là nhân tố cốt lõi trong mô hình du lịch nông nghiệp (Djuwendah & cs., 2023). Họ không chỉ cung cấp dịch vụ lưu trú mà còn là hướng dẫn viên, đơn vị cung cấp thực phẩm, và chủ nhân của các trải nghiệm nông nghiệp. Việc cộng đồng địa phương tham gia vào quá trình cung cấp dịch vụ du lịch giúp đảm bảo rằng lợi ích kinh tế từ du lịch được phân phối trực tiếp, đồng thời gìn giữ và quảng bá văn hóa truyền thống của địa phương (Morales & cs., 2020; Trinh & cs., 2020).

- Các công ty du lịch (công ty lữ hành, công ty điều hành tour, OTA...) đóng vai trò thiết kế và tiếp thị các gói tour du lịch nông nghiệp. Họ sở hữu kỹ năng nắm bắt nhu cầu của thị trường, xây dựng các chương trình tour hấp dẫn và bền vững, đồng thời đảm bảo an toàn và chất lượng dịch vụ cho du khách (Tew & Barbieri, 2012).

- Chính quyền tại các cấp từ tỉnh đến huyện và xã đóng vai trò hỗ trợ hoàn thiện cơ sở hạ tầng, xây dựng các chính sách khuyến khích và điều chỉnh công tác quản lý hành chính. Chính quyền địa phương là cầu nối quan trọng trong việc thu hút và phối hợp các nguồn lực đầu tư cho du lịch nông nghiệp (Torabi & cs., 2023).

- Các tổ chức phi chính phủ (NGO) thường tham gia vào quá trình xây dựng mô hình du lịch nông nghiệp thông qua việc cung cấp tài chính, đào tạo, và tư vấn về phát triển bền vững, bảo tồn và nâng cao nhận thức (Gil & cs., 2013).

- Các viện nghiên cứu, trường đại học và cơ sở giáo dục có thể cung cấp kiến thức chuyên môn, nghiên cứu thị trường và phát triển các chương trình đào tạo nguồn nhân lực cho ngành DLNN (Gil & cs., 2013).

Ngành nông nghiệp và doanh nghiệp nông nghiệp nông thôn bao gồm các trang trại, cơ sở sản xuất nông sản, và các doanh nghiệp thu gom, chế biến thực phẩm, những tác nhân này cung cấp sản phẩm và dịch vụ trực tiếp liên quan đến nông nghiệp cho khách du lịch (Bhatta, 2023).

- Hướng dẫn viên và nhân viên dịch vụ là những người cung cấp dịch vụ trực tiếp cho du khách như hướng dẫn viên, đầu bếp, nhân viên dọn dẹp, và nhân viên an ninh đóng vai trò quan trọng trong việc đảm bảo trải nghiệm du lịch chất lượng cao (Ammirato & cs., 2020).

- Khách du lịch không chỉ là người tiêu dùng các sản phẩm và dịch vụ mà còn có thể tham gia vào quá trình bảo tồn văn hóa và môi trường thông qua các chương trình giáo dục và trải nghiệm mà họ tham gia (Chen & cs., 2020).

- Nhà đầu tư và các đối tác tài chính có thể là các ngân hàng, quỹ đầu tư, và các tổ chức tài chính khác, những người cung cấp nguồn lực tài chính để phát triển các dự án du lịch nông nghiệp (Tew & Barbieri, 2012).

- Các cơ quan truyền thông giúp quảng bá hình ảnh du lịch nông nghiệp thông qua việc sản xuất nội dung, bài viết và chương trình về vùng Chiến khu Việt Bắc, góp phần tăng cường nhận thức và sự hấp dẫn khách du lịch (Trinh & cs., 2020).

Phát triển du lịch nông nghiệp bền vững là một quá trình đòi hỏi sự phối hợp đa ngành,

hiều tác nhân cùng tham gia. Sự kết hợp giữa các yếu tố văn hóa, lịch sử, và nông nghiệp sẽ tạo nên một sản phẩm du lịch độc đáo, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của du khách đối với các trải nghiệm có ý nghĩa và phong phú. Các tác nhân tham gia cần cam kết và hợp tác chặt chẽ để đạt được mục tiêu chung là phát triển bền vững, tạo việc làm, tăng thu nhập cho cộng đồng và bảo tồn giá trị lịch sử, văn hóa và môi trường.

5. NỘI DUNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG

5.1. Đồng bộ các nguồn lực hỗ trợ phát triển du lịch nông nghiệp

Mục tiêu phát triển DLNN phải dựa trên các yếu tố như bảo tồn đa dạng sinh học, bền vững sinh thái, canh tác thích ứng với biến đổi khí hậu, tăng cường nhận thức về truyền thống và văn hóa, nâng cao thu nhập cũng như trách nhiệm cộng đồng cho khu vực nông thôn và miền núi (Le & cs., 2021). Mô hình này khuyến khích sự liên kết giữa các tác nhân trong thị trường nông nghiệp và du lịch thông qua một hệ thống quản lý và tổ chức từ Trung ương đến địa phương, cùng với sự hỗ trợ của các chính sách, quy hoạch và đầu tư vào các lĩnh vực liên quan (Roslina & cs., 2021). Do đó, phát triển DLNN cần thể hiện sự thống nhất quản lý theo chiều dọc hoạt động phân bổ nguồn lực thông qua các chính sách và chương trình hỗ trợ đặc biệt có liên quan trực tiếp và gián tiếp đến DLNN (Kohls & Uhl, 2002; Roslina & cs., 2021). Tại Việt Nam, theo nghị quyết 08-NQ/TW, phát triển DLNN đặc biệt ở khu vực nông thôn và miền núi có thể khai thác một cách có hiệu quả các nguồn lực hỗ trợ từ các Chương trình mục tiêu Quốc gia như: Chương trình NTM, Chương trình phát triển KTXH đồng bào các dân tộc thiểu số và miền núi, và Chương trình giảm nghèo bền vững thông qua các văn bản nghị quyết, quyết định và kế hoạch hành động cụ thể của UBND các tỉnh (Đinh, 2023) (IDTR, 2020). Những chính sách liên quan như quy hoạch phát triển nông nghiệp, chính sách đất đai, quy hoạch sử dụng đất ở mỗi địa phương, hạ tầng sản xuất nông nghiệp, quản lý tài nguyên nước, chuyển đổi số, cải cách hành chính, giao thông, an ninh trật tự, logistics và đầu tư công cũng

đóng vai trò quan trọng trong thúc đẩy tính hiệu quả của việc tận dụng các nguồn lực hỗ trợ từ Nhà nước và chính quyền địa phương (UBND các tỉnh, huyện; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở NN&PTNT) (Hình 2). Các viện nghiên cứu, cơ sở giáo dục, và các tổ chức phi chính phủ (NGO) giúp định hướng mục tiêu của DLNN, thúc đẩy, xúc tiến và quảng bá những lợi ích DLNN, hỗ trợ các hoạt động nâng cao năng lực như: tư vấn khai thác hiệu quả nguồn lực, thiết kế và lập mô hình kinh doanh, tập huấn kỹ năng kinh doanh, tham mưu các hoạt động triển khai và thực hiện, tổ chức đánh giá kết quả phát triển DLNN (IDTR, 2020; Tew & Barbieri, 2012).

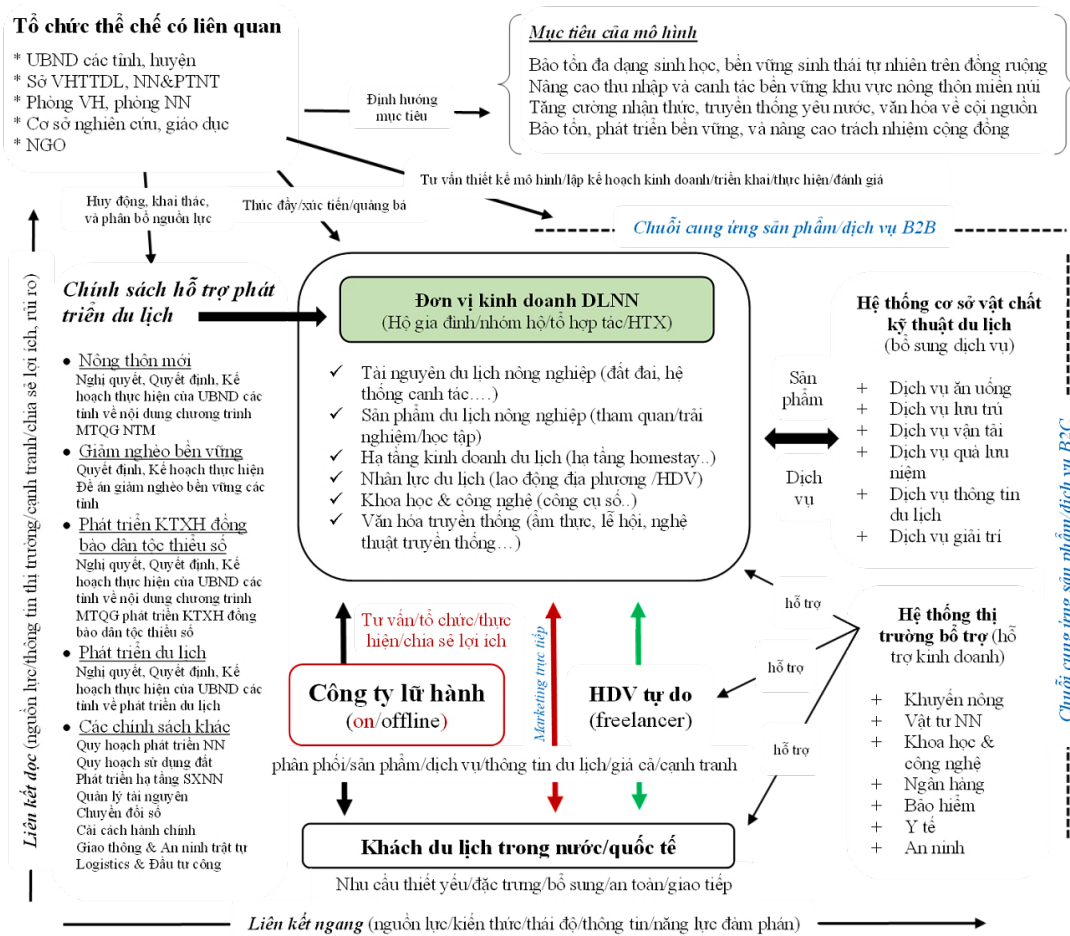
5.2. Tổ chức kinh doanh và hình thành chuỗi cung ứng các sản phẩm du lịch nông nghiệp

Xây dựng chuỗi cung ứng các sản phẩm du lịch nông nghiệp là một quá trình phức tạp, đòi hỏi sự kết hợp chặt chẽ giữa các thành phần trong chuỗi cung ứng, bao gồm người nông dân, nhà cung cấp nguyên vật liệu và dịch vụ, các doanh nghiệp lữ hành và khách du lịch cuối cùng (Gajić & cs., 2024; Ruiz-Labrador & cs., 2023). Đầu tiên, tiềm năng về tài nguyên DLNN xuất phát từ một hệ thống sản xuất nông nghiệp bền vững, nơi các sản phẩm được sản xuất theo tiêu chuẩn chất lượng cao, thân thiện với môi trường và có tính địa phương rõ rệt (kỹ thuật canh tác truyền thống, cơ cấu sản phẩm nông nghiệp đặc thù, tập quán nông nghiệp đa dạng) (Morales & cs., 2020). Những sản phẩm này sau đó được thiết kế và đưa vào các gói du lịch, cụ thể như tham quan trang trại, trải nghiệm thu hoạch, hoặc học cách chế biến thực phẩm tại chỗ (Gajić & cs., 2024). Các chương trình du lịch có chứng nhận đóng vai trò quan trọng trong nâng cao chất lượng và độ tin cậy của trải nghiệm DLNN. Bên cạnh đó, di sản văn hóa, bao gồm các lễ hội địa phương, ẩm thực, âm nhạc và hàng thủ công, cũng là một phần không thể thiếu trong trải nghiệm DLNN. Do đó, việc xây dựng chuỗi cung ứng cho du lịch nông nghiệp cần đảm bảo tính liên kết từ khâu sản xuất đến tiêu thụ, đồng thời duy trì sự linh hoạt để thích ứng với nhu cầu của khách hàng và xu hướng thị

trường (Ruiz-Labrador & cs., 2023). Các công ty du lịch cần hợp tác chặt chẽ với nông dân và các cơ sở sản xuất để tạo ra các sản phẩm du lịch độc đáo, mang lại giá trị gia tăng cho du khách và cộng đồng địa phương (Morales & cs., 2020; Ruiz-Labrador & cs., 2023). Điều này không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả kinh doanh mà còn thúc đẩy phát triển bền vững, bảo vệ môi trường và văn hóa bản địa (Trinh & cs., 2020).

5.3. Xây dựng và hoàn thiện hệ thống hạ tầng phục vụ du lịch nông nghiệp

Xây dựng và hoàn thiện hệ thống hạ tầng phục vụ du lịch nông nghiệp là yếu tố then chốt để phát triển ngành du lịch bền vững và thu hút du khách (Wu & cs., 2022). Hạ tầng cần bao gồm đường giao thông thuận tiện, cơ sở lưu trú chất lượng, và các tiện ích cơ bản như điện, nước, và vệ sinh môi trường. Phát triển cơ sở hạ tầng cần thiết để hỗ trợ DLNN mà không ảnh hưởng đến vẻ đẹp tự nhiên miền núi và nông thôn là rất quan trọng. Đặc biệt, cần chú trọng đến việc phát triển hạ tầng công nghệ thông tin để hỗ trợ quảng bá, bán hàng, và quản lý các dịch vụ du lịch một cách hiệu quả (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Hơn nữa, việc xây dựng các trung tâm thông tin du lịch, nhà đón tiếp khách, và khu vực trưng bày sản phẩm nông nghiệp cũng rất quan trọng. Những cơ sở này không chỉ cung cấp thông tin mà còn tạo điều kiện để du khách trải nghiệm và hiểu sâu hơn về văn hóa, sản xuất nông nghiệp địa phương (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Cơ sở hạ tầng được thiết kế phù hợp và hài hòa với cảnh quan tự nhiên hướng đến nhận thức về bảo vệ môi trường. Thúc đẩy việc sử dụng các nguồn năng lượng tái tạo và các giải pháp xanh trong xây dựng sẽ giảm thiểu tác động tiêu cực đến hệ sinh thái (Wanudya & cs., 2023). Sự phát triển hạ tầng đồng bộ sẽ góp phần nâng cao chất lượng dịch vụ, tạo dấu ấn cho du lịch nông nghiệp, và thúc đẩy ý định quay trở lại của khách du lịch (revisit intention) (Ha & Simarak, 2021). Do tính bền vững là nền tảng của DLNN, các hoạt động bảo vệ môi trường, tiết kiệm nước, quản lý chất thải và duy trì đa dạng sinh học là rất cần thiết. Các hoạt động DLNN bền vững không chỉ bảo tồn đất đai cho thế hệ tương lai mà còn là công cụ giáo dục cho khách du lịch (Chen & cs., 2020).

Hình 2. Mô hình phát triển DLNN bền vững ở Việt Nam

5.4. Nâng cấp hiệu quả các hoạt động liên kết trong phát triển du lịch nông nghiệp

Nâng cấp hiệu quả các hoạt động liên kết trong phát triển du lịch nông nghiệp là yếu tố quan trọng để tối ưu hóa nguồn lực và tăng cường sự cạnh tranh của ngành (Kumar & cs., 2021). Trước tiên, bằng cách trao quyền cho cộng đồng địa phương, các mối quan hệ đối tác bền vững giữa nông dân, doanh nghiệp du lịch, nhà cung cấp dịch vụ và các cơ quan quản lý được thiết lập dựa trên sự đồng thuận về chia sẻ lợi ích và rủi ro (Bhatta, 2023). Sự hợp tác chặt chẽ giữa các bên sẽ giúp đồng bộ hóa các hoạt động sản xuất, dịch vụ và tiếp thị, đảm bảo cung cấp trải nghiệm chất lượng cao cho du khách. Việc phát triển các mô hình hợp tác như hợp tác xã nông nghiệp - du lịch, liên kết giữa các vùng sản xuất

nông nghiệp với các điểm du lịch, sẽ giúp tối đa hóa tổng giá trị gia tăng trong chuỗi cung ứng và tạo ra những sản phẩm du lịch độc đáo, có sức hút riêng (Barbieri, 2023). Đồng thời, đào tạo và nâng cao năng lực cho các bên liên quan, đặc biệt là nông dân, để họ có thể tham gia sâu hơn vào chuỗi giá trị du lịch là một lựa chọn trong nâng cấp chuỗi (Morales & cs., 2020). Ngày nay, việc sử dụng công nghệ số trong quản lý và marketing, như xây dựng các nền tảng trực tuyến kết nối cung và cầu, cũng đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả liên kết (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Những cải tiến này không chỉ giúp tăng cường hiệu quả kinh tế mà còn góp phần nâng cao trách nhiệm cộng đồng, cải thiện nhận thức, lan tỏa công nghệ trong quản lý tài nguyên và phát triển bền vững trong du lịch nông nghiệp (Wu & cs., 2022).

5.5. Marketing, quảng bá, xúc tiến và tiếp cận thị trường du lịch nông nghiệp

Marketing, quảng bá, xúc tiến và tiếp cận thị trường du lịch nông nghiệp là những hoạt động thiết yếu để nâng cao nhận diện thương hiệu và thu hút du khách (Roslina & cs., 2021). Đầu tiên, việc xác định đối tượng khách hàng mục tiêu, chẳng hạn như các nhóm khách du lịch yêu thiên nhiên, gia đình, hoặc các nhóm học sinh, sinh viên, giúp định hướng chiến lược marketing phù hợp. Các chiến dịch quảng bá cần được triển khai đa dạng, từ việc xây dựng website chuyên nghiệp, sử dụng mạng xã hội để chia sẻ nội dung hấp dẫn, đến việc tham gia các hội chợ du lịch trong và ngoài nước (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Việc tạo ra các video, bài viết, và hình ảnh chân thực về trải nghiệm du lịch nông nghiệp sẽ giúp tạo ấn tượng mạnh mẽ và tăng cường niềm tin của du khách. Ngoài ra, hợp tác với các đơn vị lữ hành, tổ chức tour du lịch hoặc các trang web đặt dịch vụ trực tuyến sẽ mở rộng khả năng tiếp cận thị trường (Mamulaidze & Bagaturia, 2022). Việc xúc tiến và tiếp cận thị trường quốc tế cũng là một phần quan trọng, thông qua việc tham gia các hội thảo, triển lãm quốc tế về du lịch, và xây dựng các gói du lịch hấp dẫn với sự kết hợp giữa nông nghiệp và văn hóa, tinh thần và lối sống của cư dân địa phương. Những nỗ lực này sẽ giúp du lịch nông nghiệp phát triển bền vững và thu hút lượng lớn du khách trong và ngoài nước (IDTR, 2020).

6. KẾT LUẬN

Phát triển DLNN là hướng đi phù hợp với xu thế của thời đại, đáp ứng nhu cầu khám phá của đông đảo du khách trong nước và quốc tế muốn tìm hiểu về thiên nhiên, văn hóa, những giá trị đặc sắc của nông nghiệp truyền thống. Hoạt động du lịch nói chung và DLNN nói riêng đang có chiều hướng phát triển mạnh và đã được xác định chiếm vị trí quan trọng đối với nhiều địa phương ở Việt Nam. Do vậy, các đơn vị chính quyền địa phương quan tâm đến việc đa dạng hóa nền kinh tế vùng và duy trì tính đặc thù của văn hóa nông nghiệp nông thôn nên nhận thấy sự cần thiết của việc lập kế hoạch

tổng thể cho DLNN. Phát triển DLNN bền vững phải là một phần của quy trình lập kế hoạch toàn diện của cộng đồng cùng với các mục tiêu phát triển cho tương lai.

Phát triển DLNN bền vững sẽ phản ánh văn hóa nông nghiệp địa phương và giúp đạt được bản sắc cộng đồng độc đáo, đồng thời đảm bảo rằng nhu cầu và mong muốn của tất cả thành viên cộng đồng đều được xem xét. Nông dân, chính quyền địa phương, đơn vị cung cấp dịch vụ, doanh nghiệp lữ hành, và các nhà hoạch định chính sách là các tác nhân chính tham gia phát triển DLNN bền vững. Do đó, những tác nhân này phải làm việc cùng nhau để tạo ra tầm nhìn cho cộng đồng và phát triển các kế hoạch cũng như công cụ trong thực hiện, giám sát và đánh giá. Trong quy hoạch tổng thể DLNN, việc tích hợp và đồng bộ các chính sách từ trung ương đến địa phương là điều cần thiết. Mỗi cộng đồng phải xác định sự cân bằng phù hợp giữa các chính sách, quy định và ưu đãi. Để phát triển DLNN bền vững và thành công cần tuân thủ một số nguyên tắc chính, bao gồm: Phương pháp tiếp cận lấy cộng đồng làm trung tâm; Đảm bảo tính toàn vẹn và bảo tồn văn hóa; Phát triển bền vững; Khả năng phát triển kinh tế; Đảm bảo chất lượng và tính xác thực của trải nghiệm; Mang tính giáo dục và diễn giải; Phát triển Cơ sở hạ tầng và khả năng tiếp cận; Chiến lược Marketing và quảng cáo; Thúc đẩy quan hệ đối tác và hợp tác; Liên tục giám sát và phản hồi. Những nguyên tắc này bao trùm lên 05 nội dung chính trong phát triển DLNN, bao gồm: Đồng bộ các nguồn lực hỗ trợ phát triển du lịch nông nghiệp; Tổ chức kinh doanh và hình thành chuỗi cung ứng các sản phẩm du lịch nông nghiệp; Xây dựng và hoàn thiện hệ thống hạ tầng phục vụ du lịch nông nghiệp; Nâng cấp hiệu quả các hoạt động liên kết trong phát triển du lịch nông nghiệp; Marketing, quảng bá, xúc tiến và tiếp cận thị trường du lịch nông nghiệp. Trên thực tế, việc thực hiện các nguyên tắc này có thể liên quan đến việc thành lập các nhóm hợp tác giữa nông dân và các công ty lữ hành để tổ chức các chuyến lưu trú, phát triển các con đường kết nối các địa điểm DLNN khác nhau trong vùng và liên vùng.

LỜI CẢM ƠN

Nghiên cứu thuộc Đề tài khoa học cấp Nhà nước 'Liên kết phát triển du lịch Chiến khu Việt Bắc' (Mã số: ĐTĐL.CN-129/21).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ammirato S. & Felicetti A. (2014). The Agritourism as a means of sustainable development for rural communities: a research from the field. *The International Journal of Interdisciplinary Environmental Studies*. 8: 17-29. doi:10.18848/2329-1621/CGP/v08i01/53305
- Ammirato S., Felicetti A., Raso C., Pansera B. & Viola A. (2020). Agritourism and Sustainability: What We Can Learn from a Systematic Literature Review. *Sustainability*, 12: 9575. doi:10.3390/su12229575
- Barbieri C. (2023). A comparison of agritourism and other farm entrepreneurs: Implications for future tourism and sociological research on agritourism. *Proceedings of the 2008 Northeastern Recreation Research Symposium GTR-NRS-P-42*.
- Bhatta K. (2023). Community-Based Agritourism: A Literature Review. *Proceedings of the 2022 International Workshop on Agritourism*. The University of Vermont.
- Che D. (2015). *Agricultural Heritage, Agritourism and Rural Livelihoods*. Heritage Cuisines. Book. Routledge. pp. 77-87.
- Cheia G. (2010). Research methods in tourism. *Georeview: Scientific Annals of Stefanel Mare University of Suceava. Geography Series*. 19. doi:10.4316/georeview.2010.19.2.98
- Chen T.-P., Lee K.-Y., Kabre P.M. & Hsieh C.-M. (2020). Impacts of Educational Agritourism on Students' Future Career Intentions: Evidence from Agricultural Exchange Programs. *Sustainability*. 12(22). doi:10.3390/su12229507
- Cuong Nguyen & Tran Cam Binh. (2022). *Agritourism and the Sustainable Development in the Mekong Delta of Vietnam*. International Symposium on Sustainable Development In Transition Economies (ISSDTE 2022). Industrial university of Ho Chi Minh city Publishing house.
- Djuwendah E., Karyani T., Wulandari E. & Pradono P. (2023). Community-Based Agro-Ecotourism Sustainability in West Java, Indonesia. *Sustainability*. 15(13). doi:10.3390/su151310432
- Đồng Phú Hào & Ngô Thanh Loan (2023). Phát triển du lịch nông nghiệp trường hợp huyện Củ Chi, Thành phố Hồ Chí Minh. *Tạp chí Khoa học Xã hội*. 1(293): 34-47.
- Gajić T., Petrović M., Blesic I., Radovanovic M., Spasojević A., Sekulic D., Penić M., Bajrami D.D. & Dubover D.A. (2024). The Contribution of the Farm to Table Concept to the Sustainable Development of Agritourism Homesteads. *Agriculture*. 14: 2-26. doi:10.3390/agriculture14081314
- Gil Arroyo C., Barbieri C. & Rich S. (2013). Defining agritourism: A comparative study of stakeholders' perceptions in Missouri and North Carolina. *Tourism Management*. 37: 39-47. doi:10.1016/j.tourman.2012.12.007
- Ha T. & Mohanty P.P. (2021). Exploring the level of tourist satisfaction in agritourism: a reflection of tra que village, vietnam. *Journal of Gastronomy and Tourism*. 5: 107-116.
- Ha T. & Simaraks S. (2021). Vietnamese tourist satisfaction in agro-tourism: a case study at tra que village, quang nam province, Viet nam. *Journal of Tourism and Hospitality*.
- Kazlovski V., Gański W. & Andreichyk K. (2020). Sustainable Development Modelling of Regional Agritourism Clusters (Case of Belarus). *Studia Socii Uniwersytetów Pogranicza*. 4: 83-98. doi:10.15290/sup.2020.04.06
- Kohls R.L. & Uhl J.N. (2002). *Marketing of Agricultural Products*. Prentice Hall.
- Kumar P., Desai A.R., Vadivel A., Gupta M.J., Venkatesh P., Rajkumar, Maneesha S.R., Sreekanth G.B, Mahajan G.R., Desai S., Shishira D. & Janjal A.V. (2021). A conceptual framework for agro-ecotourism development for livelihood security. *Indian Journal of Agronomy*. 66: 184-190.
- Le T.H., Wu H.C., Huang W.-S., Liou G.-B., Huang C.-C. & Hsieh C.-M. (2021). Determinants of tourists' intentions to agrotourism in vietnam from perspectives of Value - Belief - Norm theory. *Journal of Travel & Tourism Marketing*. 38(9): 881-899. doi:10.1080/10548408.2021.1985040
- Lynch J., Cain M., Frame D. & Pierrehumbert R. (2021). Agriculture's Contribution to Climate Change and Role in Mitigation Is Distinct From Predominantly Fossil CO₂ - Emitting Sectors. 4. doi:10.3389/fsufs.2020.518039
- Madhu Babu K. & Ahire L. (2021). Agritourism emerging livelihood option to enhance farmer's income in india. Chapter 17. *Innovations in agricultural extension* © 2021 Michigan State University | MSU extension | 17-1.
- Mahaliyanaarachchi R., Elapata M., Esham M. & Banagala C. (2019). Agritourism as a sustainable adaptation option for climate change. *Open Agriculture*. 4: 737-742. doi:10.1515/opag-2019-0074.

- Mamulaidze T. & Bagaturia O. (2022). Digital Agritourism as a Hub of Multifaceted Economic Development. *Economics*. 105: 233-242. doi:10.36962/ECS105/3/2022-233
- Morales L., Camacho-García A., Bustamante-Valenzuela A., Cuevas-Merecias I. & Suárez Hernández A. (2020). Value chain for agritourism products. *Open Agriculture*. 5: 768-777. doi:10.1515/opag-2020-0069
- Nguyễn Quốc Cường & Lưu Quang Vinh (2022). Du lịch nông nghiệp-nông thôn và định hướng phát triển du lịch cho tỉnh Vĩnh Long. Kỷ yếu Hội thảo Khoa học “Giải pháp phát triển du lịch Vĩnh Long trở thành ngành kinh tế quan trọng đến năm 2025 định hướng 2030”. Sở VHTT và DL. UBND tỉnh Vĩnh Long.
- Pratt S., Fernandez A. & Ohe Y. (2022). Motivations and constraints of developing agritourism under the challenges of climate change: The case of Samoa. *International Journal of Tourism Research*. 24: 1-13. doi:10.1002/jtr.2525
- Phạm Đình Hiền (2023). Nghiên cứu các mô hình du lịch nông nghiệp của các nước và Việt Nam - các khuyến nghị đối với du lịch hà nội. *Tạp chí Nghiên cứu Khoa học và Phát triển*. tr. 50-59. doi:10.58902/tcnckhpt.v2i2.65
- Roslina R., Nurmalina R., Najib M. & Asnawi Y. (2021). Conceptual Model of Integrated Agrotourism Marketing. *Proceeding of The 1st International Conference on Sustainable Management and Inovation*. doi 10.4108/eai.14-9-2020.2304461.
- Ruiz-Labrador E.-E., Sánchez-Martín J.-M. & Gurriá-Gascón, J.-L. (2023). The Agritourism Value Chain: An Application to the Dehesa Areas of Extremadura. *Agriculture*. 13(11). doi:10.3390/agriculture13112078
- Snyder H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*. 104: 333-339. doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039.
- Tew C. & Barbieri C. (2012). The perceived benefits of agritourism: The provider's perspective. *Tourism Management*. 33: 215-224. doi:10.1016/j.tourman.2011.02.005.
- Torabi Z.-A., Khavarian-Garmsir A.R., Hall C. & Beiraghi N. (2023). Unintended Maladaptation: How Agritourism Development Policies in Iran Have Increased Vulnerability to Climate Change. *Sustainability*. 15: 13003. doi:10.3390/su151713003.
- Torraco R.J. (2005). Writing Integrative Literature Reviews: Guidelines and Examples. *Human Resource Development Review*. 4(3): 356-367. doi:10.1177/1534484305278283.
- Trình T.T., Ryan C. & Bui H.D. (2020). Heritage, education and processes of change in Vietnamese rural tourism: A case study from Hội An. *Journal of Vacation Marketing*. 26(3): 378-394. doi:10.1177/1356766720904753.
- Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch (2020). Chiến lược phát triển Du lịch Việt Nam đến năm 2030. Truy cập từ <http://thuvienso.itdr.org.vn/handle/ITDR/817/12/08/2024>.
- Veljkovic, B., & Brocic, Z. (2017). Agritourism and rural development. Vol 2 No 2 (2017): The Second International Scientific Conference, Tourism in function of development of the republic of Serbia - Tourism product as a factor of competitiveness of the Serbian economy and experiences of other countries, Thematic Proceedings II.
- Wanudya A., Deffinika I. & Wagistina S. (2023). Sustainable Agritourism in Support of Environmental Sustainability in Rural Areas: A Case Study of Agritourism at Sirahkencong, Ngedirenggo Village, Blitar Regency, East Java, Indonesia. *Wacana Jurnal Sosial dan Humaniora*. 26: 47. doi:10.21776/ub.wacana.2023.026.01.05.
- Wu C.K., Wang C.-N. & Le T. K. (2022). Fuzzy Multi Criteria Decision Making Model for Agritourism Location Selection: A Case Study in Vietnam. *Axioms*. 11(4). doi:10.3390/axioms11040176
- Wu C.K., Wang C.-N., Le T.K. & Nhieu N.-L. (2022). Sustainable Agritourism Location Investigation in Vietnam by a Spherical Fuzzy Extension of Integrated Decision-Making Approach. *Sustainability*. 14(17). doi:10.3390/su141710555.